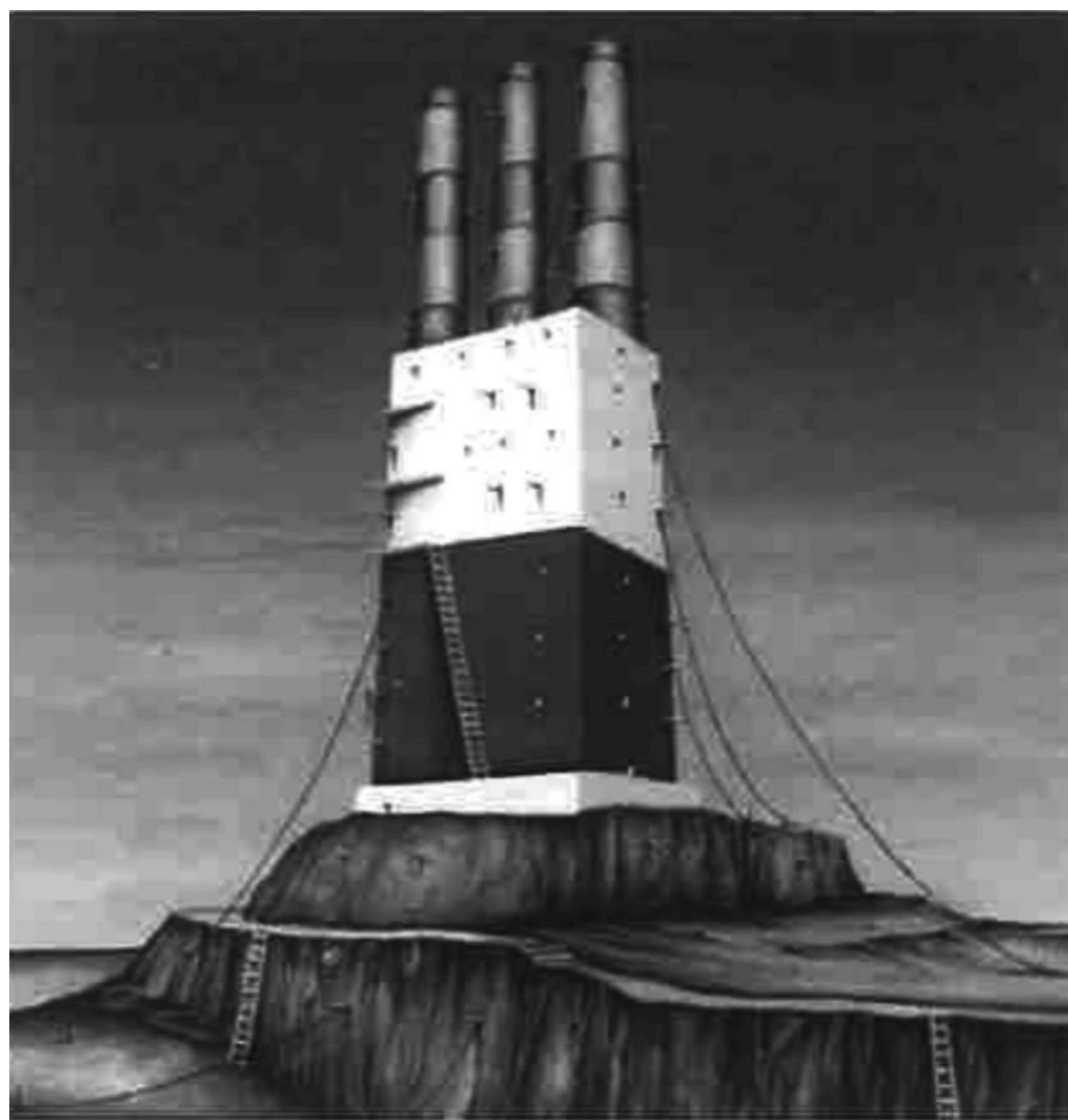

Sota la llosa

Un dels tòpics en el món de la literatura és el fet de considerar que l'obra inicial d'un escriptor acostuma a ser un text poc o gens aconseguit. I per a demostrar-ho, a casa nostra, s'acostuma a posar l'exemple de Mercè Rodoreda, que va rebutjar de ple les quatre primeres novel·les que va publicar i que només en va salvar la cinquena, *Aloma*, però sotmetent-la a una profunda reelaboració. El mateix podríem dir d'un altre autor emblemàtic com és Salvador Espriu, que va trigar gairebé cinquanta anys a recuperar la seva novel·la *El doctor Rip*, i duent a terme, com havia fet Rodoreda, un treball de reescriptura molt profund.

El tòpic d'una primera obra imperfecta, desigual, gairebé podríem dir que d'aprenentatge, no es pot aplicar, però, a la novel·la *Una història d'amor*, d'Helena Rufat. El llibre parteix d'una notícia apareguda als mitjans de comunicació: el trasllat d'una família amb fills a un poble rural, Torsal, per evitar que tanqui l'escola. Un poble que, versemblantment, seria Torrelameu, la vila lleidatana on va néixer l'autora el 1967 i que, en diverses entrevistes, ha assenyalat que la ficció amb què debuta conté un pòsit de records d'infantesa i de joventut. El cert és que l'ambient d'un poble petit —i també opressiu— es troba perfectament reflectit en el text. La història que s'hi exposa, sintètica i d'un marcat caire realista, atrapa el lector des de l'inici. Tenim, d'entrada, dos personatges que són els que portaran el pes del relat i que representen dos mons, l'urbà i el rural, antitètics i en crisi: d'una banda Teresa, una mare soltera amb dos fills, maltractada per la família, i amb greus problemes econòmics, i, de l'altra, Benet Riera, el mossèn del poble, afectat per una malaltia irreversible. Entre ells s'iniciarà una relació d'amistat, de gratitud, de sinceritat, d'interès, d'amor —com s'afirma en el títol— però, i es tracta de remarcar-ho, no d'aquell amor romàntic, sentimental, embafador, digne de la pitjor novel·la rosa. Una relació que desembocarà en un fet, si més no, sorprenent: un matrimoni civil sense la secularització del mossèn i celebrat amb discreció. Al voltant d'aquests dos personatges, i de la his-

tòria que viuen, Rufat hi incorpora altres personatges que són definits amb cura i precisió: els germans de Benet, Mercè,

malaltissa des del seu naixement, i Martí —l'hereu d'una família benestant que, després d'haver consolidat el seu poder durant el franquisme, ha deixat enrere l'època d'esplendor— o el matrimoni sense fills format pel Manel i la Dolors. I Maria, l'amor impossible de Benet, el record del qual travessa les pàgines del llibre. Una novel·la que, temàticament, parla de les febleses i grandeses de la condició humana: estimació, generositat, odi, enveja, por, ambició... No en va la imatge de la llosa familiar dels Riera a la capella de la casa pairal, el Mas Ginesta, ens remet —simbòlicament però també física-

Helena Rufat *Una història d'amor*
Edicions de 1984, Barcelona, 2012 154 pàgs.

ment— als secrets amagats per aquesta nissaga durant dècades.

Tan important com la història és la manera com aquesta ens és explicada. Rufat combina, amb habilitat, dues línies argumentals que acaben per confluir: el present, l'any 1984, amb el relat dels lligams entre Teresa i Benet; i el passat, a través del recurs narratiu de la retrospectiva, que comença a inicis del segle passat i que ens exposa la trajectòria de la família Riera, falcada amb una intriga sobre la propietat de les seves terres que, tanmateix, no és l'objectiu principal de l'autora. Rufat alterna, per tant, capítols en present i en passat, sense que el lector, en cap moment, arribi a perdre's. No hi ha dubte, a més, que Rufat és una bona lectora i hi ha passatges del llibre que ens recorden la mà d'un autor de la qualitat i del prestigi de Jaume Cabré: així hi sovintegen paràgrafs iniciats des d'una omnisciència total que acaba per derivar cap a un narrador en primera persona sense que el fil del relat se'n ressenti. Estructuralment paga la pena remarcar la circularitat d'una obra, ben travada, que comença i finalitza amb mateixa escena: un enterrament i la pluja persistent després de la cerimònia. O bé el gust pels detalls, que evidencien una maduració lenta de l'obra: valgui com a exemple el paper que té la funda d'un disc de Ray Charles en el desenllaç del relat i que ja ens era insinuada de bell antuvi. Res, en definitiva, és gratuït en aquesta novel·la. Finalment, cal posar de relleu la prosa sòbria, mesurada, que llisca amb fluïdesa, i amb una notable varietat lèxica, que acaba atrapant el lector no només pel que diu sinó per com ho diu. Una prosa que sembla senzilla però que denota, alhora, una gran sensibilitat.

Tres aspectes —la història, la presentació dels fets i la mateixa escriptura— que donen, en definitiva, valor a un text com *Una història d'amor*. Una novel·la que conjumina dos aspectes prou difícils de trobar en la literatura catalana actual: qualitat i comercialitat. I que, al mateix temps, revela el talent narratiu d'una escriptora novella de qui esperem, amb interès, futurs lliuraments.

Josep Camps Arbós